

Nem válasz

VISSZHANG - LVIII. évfolyam, 4. szám, 2014. január 24.

Nem vagyok se közgazdász, se szociológus, nem is akarnék beleszólni olyasmibe, amihez mások nálam nyilván jobban értenek. Nem állhatom meg mégsem szó nélkül Csillag István és Mihályi Péter pontokba szedett ellenérveit az „ingyenes pénzosztásnak” titulált LÉT-pénz kapcsán (*Tizenkét év a feltétel nélküli alapjövedelemmel szemben*, *ÉS*, 2014/3., jan. 17.), annál inkább, mert ugyanakkor Ferge Zsuzsa elemzése is megjelent a Dinamó Műhely honlapján (*A lét jogán*, http://dinamo.blog.hu/2014/01/17/a_let_jogan#more5761550), ahogy egyébként számos más publikáció is, miután a „LÉT” független szakértői csoport közzétette megvalósíthatósági tanulmányát. Ráadásul Ferge Zsuzsa, akinek eszmefuttatása e sok reakció közt nem egyszerűen az egyik legkörültekintőbb, de alighanem a leghumánusabb írás, maga is naivitásnak tartja a társadalmi alapjövedelem belátható időn belüli bevezetését, magyarán hasonló következtetésre jut, mint az *ÉS* szerzőpárosa. Azazhogy mégsem. Mert ő nem ingyenes pénzosztásosdiról beszél, hanem *Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata* 25. cikkéről (ENSZ, 1948) és *A Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya* 11. cikkéről (ENSZ, 1966, érvénybe lépése: 1976), ugyanis mindkettő egyértelműen kimondja, amit legalább az előbbiből ide kell idéznem: „Minden személynek joga van saját maga és családja egészségének és jólétének biztosítására alkalmas életszínvonalhoz, nevezetesen élelemhez, ruházathoz, lakáshoz, orvosi gondozáshoz, valamint a szükséges szociális szolgáltatásokhoz, joga van a munkanélküliség, betegség, rokkantság, özvegység, öregség esetére szóló, valamint mindazon esetekre szóló biztosításhoz, amikor létfenntartási eszközeit akaratától független körülmények miatt elveszti.” Nos, a magyar állam mindkét ENSZ-okmányt aláírta, ám a bennük garantált jogok biztosításával enyhén szólva is adós maradt, tudniillik a paternalista állam által a nélkülözőknek nyújtott segély, még ha a rendszer úgy-ahogy működik is, eleve kiszolgáltatottá teszi a rászorulót, azaz nem jogot biztosít, hanem „kegyelemkenyeret”, szabad teret engedve az állami visszaélésnek, amire beszédes példa a jelenlegi kormány szociálpolitikája, amely alapelvvé tette a szegények megalázását és lehető legteljesebb jogfosztását. Ferge Zsuzsa tehát az említett megvalósíthatósági tanulmányt nem is annyira alapos közgazdasági elemzései miatt tartja fontosnak, hanem az emberi jogok szempontjából. Bármilyen furcsán hangzik, számára a szegények, a társadalom periferiájára szorultak elrabolt emberi méltósága a tét.

Amikor idáig értem fejtegetését olvasva, amelyben leszögezi, hogy Magyarországon „a társadalmi lelkiállapot az alapjövedelem elfogadásának legnagyobb akadálya”, úgy éreztem, helyettem is megfogalmazta, mi sért Csillag István és Mihályi Péter állásfoglalásában, akik, megjegyzem, olyan országban emelik fel szavukat, ahol a szegénység és a társadalmi egyenlőtlenség rohamosan nő, ahol a hatalom komfortérzetét már nemcsak a hajléktalanok látványa, de az ingyenes ebédosztás is zavarja (hát akkor még az ingyenes pénzosztás!). Még ha jótállna is önmagáért valamennyi gazdasági-közigazgatási-szociológiai ellenérvük (nincs így), akkor sem válasz a mélyszegénység súlyos emberi jogi problémájára, hogy a feltétel nélküli alapjövedelem – amiről pedig, ha tetszik, ha nem, egyre többet fogunk beszélni, akár egykor a nyolcórás munkanapról vagy a női választójogról – úgymond megvalósíthatatlan, mert nincs gazdasági növekedés, mert erodálja a nyugdíjrendszert, mert túlzás, hogy emiatt „mindent felfordítsunk” stb., stb. Hiába érvelnek hozzáértéssel és logikusan, ha magát a botrányt nem látják, nevezetesen, hogy a mélyszegénységben élők is embernek születtek, mégis egyre mélyebbre nyomjuk őket embertelen körülményeik közé. És nem csupán a kormányzat, mert az nehezen boldogulna a társadalmi közöny nélkül. Eszükbe se jut, hogy ezért kivétel nélkül mindannyian felelősek vagyunk. Ellenkező esetben, gondolom, nem elégednének meg azzal, hogy a kérdéses tanulmány értékeit elintézzék a kulturált és emberarcú jelző odabiggyesztésével. Márpedig ez a közöny, ez a „társadalmi lelkiállapot” a fő bajunk, a vastag meg a még

vastagabb pénztárca gőgje, a Lázár János-i „akinek nincs semmije, az annyit is ér” mentalitása, amely láthatóan pártsemlegesen áthatja a magyar társadalom módos és kevésbé módos rétegeit. Nem véletlenül mondom ezt, tisztában vagyok azzal, hogy ez a két kiváló közgazdász, rendszeresen olvasom őket, a jelenlegi hatalom liberális ellenzékét félmjelzi. Épp ez a szomorú.